

PROGRAM IZVEDBE
ORIJENTACIJSKIH
RADIONICA
O VOLONTERSTVU,
NENASILNOJ
KOMUNIKACIJI I
ODRŽIVOM RAZVOJU

**PRILOG VODIČU
ZA OSNOVNE ŠKOLE**

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

Švicarsko - hrvatski
program suradnje

Ova publikacija izrađena je u sklopu projekta
Školska volonterska zajednica – snaga za održivi razvoj.
Projekt se provodi kroz Švicarsko-hrvatski program suradnje,
kojeg sufinancira Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske.

Stajališta izražena u ovoj publikaciji isključiva su odgovornost
Volonterskog centra Zagreb i ne odražavaju nužno stajalište
Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske.

**“Obrazovati
ne znači
puniti glavu
nego
zapaliti
plamen.”**

William Butler Yeats

NAKLADNIK:

Volonterski centar Zagreb
Ilica 29
10 000 Zagreb
www.vcz.hr

SUNAKLADNIK:

Hrvatski centar za razvoj volonterstva
Stjepana Radića 16
31000 Osijek
www.hcrv.hr

AUTORI/AUTORICE:

Stručna radna skupina za izradu kurikulum
školskog volontiranja: Ivana Borić, Sanja
Canjek-Androić, Ivana Sauha, Sonja Lušić
Radošević, Svjetlana Dupan, Darija Živković,
Duška Pribičević Gelb, Mile Drača, Jela Prgić
Znika, Vesna Janković i Juraj Požgaj

UREDNIK:

Juraj Požgaj,
Volonterski centar Zagreb

LEKTURA:

Alkemist Studio d.o.o.

GRAFIČKO OBLIKOVANJE:

Hendrih-Feldbauer

TISAK:

Kerschoffset d.o.o.

Svi izrazi u muškom rodu koji imaju rodno značenje korišteni u ovome priručniku uporabljeni su neutralno i jednako se odnose na sve rodove.

SADRŽAJ

06 UVOD

08 PROGRAMI IZVEDBE ORIJENTACIJSKIH RADIONICA

08 PROGRAM IZVEDBE ORIJENTACIJSKE RADIONICE
O VOLONTERSTVU ZA UČENIKE RAZREDNE NASTAVE

12 PROGRAM IZVEDBE ORIJENTACIJSKE RADIONICE
O VOLONTERSTVU ZA UČENIKE PREDMETNE NASTAVE

18 PROGRAM IZVEDBE ORIJENTACIJSKE RADIONICE
O NENASILNOJ KOMUNIKACIJI ZA UČENIKE RAZREDNE NASTAVE

22 PROGRAM IZVEDBE ORIJENTACIJSKE RADIONICE O NENASILNOJ
KOMUNIKACIJI ZA UČENIKE PREDMETNE NASTAVE

26 PROGRAM IZVEDBE RADIONICE O ODRŽIVOM RAZVOJU
ZA UČENIKE RAZREDNE I PREDMETNE NASTAVE

30 IGRE ZA ENERGIJU I POVEZIVANJE

32 LITERATURA

Uvod

Temelj razvoja školske volonterske zajednice postavljamo usvajanjem kurikuluma za razvoj volonterskog programa i održivi razvoj. U prilogu pred vama nalaze se programi izvedbe orijentacijskih radionica o volonterstvu, nenasilnoj komunikaciji i održivom razvoju. Kurikulum i pripadajuće programe izobrazbe razvila je stručna radna skupina za izradu kurikuluma, u okviru projekta Školska volonterska zajednica – snaga za održivi razvoj, koji je sufinancirao Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske u sklopu švicarsko-hrvatskog programa suradnje, u trajanju od kolovoza 2019. do srpnja 2021. godine.

U prilogu za osnovne škole nalazi se pet programa izvedbe orijentacijskih radionica: program izvedbe orijentacijske radionice o volonterstvu za učenike razredne nastave, program izvedbe orijentacijske radionice o volonterstvu za učenike predmetne nastave, program izvedbe orijentacijske radionice o nenasilnoj komunikaciji za učenike razredne nastave, program izvedbe orijentacijske radionice o nenasilnoj komunikaciji za učenike predmetne nastave i program izvedbe radionice o održivom razvoju za učenike razredne i predmetne nastave.

Programi izvedbe orijentacijskih radionica

Program izvedbe orijentacijske radionice o volonterstvu za učenike razredne nastave

CILJEVI EDUKACIJE

OPĆI CILJ

Potaknuti i inspirirati učenike na uključivanje u volonterske aktivnosti u lokalnoj zajednici i preuzimanje uloge graditelja odgovornih, aktivnih i humanih zajednica.

SPECIFIČNI CILJEVI:

- usvajanje vrijednosti empatije, solidarnosti, odgovornosti, humanosti i samopoštovanja
- usvajanje znanja o volontiranju i osnovnim pojmovima vezanima za volonterstvo.

CILJANA SKUPINA I ISHODI UČENJA

Ciljana su skupina učenici razredne nastave osnovnih škola.

Polaznici će nakon edukacije:

- ▶ razumjeti osnovne vrijednosti humanosti i empatije i uvidjeti potencijale njihove primjene u lokalnoj zajednici
- ▶ razumjeti i usvojiti osnovne pojmove koje vezujemo uz volontiranje
- ▶ razumjeti svrhu volonterskih aktivnosti unutar lokalne zajednice.

TRAJANJE, MJESTO ODRŽAVANJA I VODITELJI RADIONICE ¹

Radionica traje jedan školski sat, odnosno 45 minuta. Mjesto održavanja prostorije su osnovnih škola te prostorije Volonterskog centra Zagreb. Voditelji radionice djelatnici su i volonteri Volonterskog centra Zagreb te učitelji, profesori i drugi zaposlenici škola koji imaju iskustva u volontiranju.

¹ Stavka Trajanje, mjesto održavanja i voditelji radionice u priloženom programu izvedbe orijentacijske radionice definirana je projektom Školska volonterska zajednica – snaga za održivi razvoj i služi za primjer. Pri razradi vlastitog programa izvedbe radionice, škola samostalno određuje mjesto održavanja i voditelje radionice. Napomena se odnosi na stavku Trajanje, mjesto održavanja i voditelji radionice svih orijentacijskih radionica u Prilogu.

„**Biti volonter** – Razvoj
školske volonterske zajednice“

METODE, NAČIN RADA I POTREBAN MATERIJAL

Interaktivni rad, predavanje, prezentacija, radionica, individualni i grupni rad.

Osnovni materijali koji su potrebni:

- prijenosno računalo i projektor za puštanje videa, samoljepljiva masa (za lijepljenje kartica na plakate), stalak za papir i papiri, flomasteri i bojice, samoljepljivi papirići
- unaprijed pripremljeni plakati i kartice za ponavljanje naučenog

LITERATURA

- Kamenko Mayer, J., Šehić Relić, L., Kovačević, M., Fabac, T., Hauser, M., Matković, A., Tešija, T. (2019): *Generacija za V – Zašto i kako organizirati volonterske programe u ustanovama odgoja i obrazovanja?*. Osijek: Volonterski centar Osijek
- Prgić Znika, J., Kordić, I., Jedud Borić, I. (2015): *Menadžment volontera – priručnik za vođenje volontera i volonterskih programa*. Zagreb: Volonterski centar Zagreb
- Prgić Znika, J., Kordić, I., Medlobi, M. (2019): *Vodič kroz volonterski svijet*. Zagreb: Volonterski centar Zagreb
- Šehić Relić, L., Kamenko, J., Kovačević, M., Prgić Znika, J., Pavelić Šprajc, I. i Forčić, G. (2014): *Generacija za V – priručnik o volontiranju za srednjoškolce*. Zagreb: Volonterski centar Zagreb
- Tešija, T. (2015): *Volonterkovi savjeti: volonterska početnica za učenike osnovnih škola*. Split: Udruga „MI“ Split
- Bunčić Napan, K., Ivković, Đ., Janković, J., Penava Pejčinović, A. (1998): *Igrom do sebe – 102 igre za rad u grupi*. Zagreb: Alinea

INSPIRATIVNI KUTAK ZA EDUKATORE I EDUKACIJSKI PLAN

Volontiranje oplemenjuje društvo te ono u cjelini raste i obogaćuje se. Volonteri su pomagači, ali i pokretači i nositelji pozitivnih promjena te graditelji odgovornih, aktivnih i humanih zajednica.

(Vodič kroz volonterski svijet)

Volonterski se rad ne plaća ne zato što ne vrijedi, nego zato što je neprocjenjiv! (Volonterkovi savjeti)

Volontiranje potiče razumijevanje i širenje prosocijalnog ponašanja, omogućava stjecanje i razmjenu različitih iskustava i znanja, povezivanje s drugima u različitim vrstama djelovanja. Sudjelujući u različitim aktivnostima kojima doprinose dobrobiti drugih, volonter izgrađuju vlastito samopoštovanje, unose radost i smisao u vlastiti život.

(Volonterkovi savjeti)

Dobro je i potrebno da roditelji i učitelji potkrepljuju volontiranje djece pokazujući im jasno da je takvo ponašanje plemenito te da njih, roditelje i učitelje, ispunjava ponosom. (Volonterkovi savjeti)

Volontiranje je, prije svega, optimistična aktivnost i stoga sam čin volontiranja u sebi uključuje sanjarenje – sanjarenje o tome da se neki problem može riješiti, da se cilj može ostvariti, da učinjeni napor mijenja situaciju nabolje. (Generacija za V)

Zašto volontiranje? Prema Europskoj povelji, volontiranje je djelatnost koja:

- je miroljubiva
 - je utemeljena na osobnoj motivaciji i slobodi izbora
 - potiče razvoj ljudskih potencijala
 - potiče aktivnu građansku ulogu na dobrobit zajednice
 - poboljšava kvalitetu življenja na načelima solidarnosti
 - potiče samoorganiziranje ljudi pri rješavanju problema.
- (Generacija za V)

PRIPREMA	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nabaviti potreban materijal u dovoljnim količinama, ovisno o veličini razreda. ▪ Unaprijed izraditi dva plakata (jedan plakat s naslovom Volonteri, jedan plakat s naslovom Komu možemo pomoći volontirajući?) i pripadajuće kartice s pojmovima (1. Volonteri: učenik, student, Englez, ja, zaposlena osoba, baka i djed, osoba s invaliditetom... 2. Komu možemo pomoći volontirajući?: životinjama u skloništu, starijim osobama, siromašnima, okolišu, osobama s invaliditetom...) 	
PREDSTAVLJANJE EDUKATORA	5 min
<p>Uvodni pozdrav i dobrodošlica</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ kratko predstavljanje edukatora ▪ kratko predstavljanje radionice 	
UVODNA AKTIVNOST – PRIKAZIVANJE MOTIVIRAJUĆEG VIDEA I RAZGOVOR O VOLONTIRANJU	15 min
<p>Učenicima puštamo neki od videozapisa o volontiranju i volonterskim akcijama, primjerice videozapise iz kampanje Hrvatska volontira.</p> <p><i>Nakon toga ih pitamo: kako im se svidio videozapis i kako su se osjećali gledajući ga, što im se posebno svidjelo, što je bilo prikazano u videozapisu? Zajednički opisujemo volonterske akcije koje su prikazane. Potičemo razgovor i ključne pojmove koje učenici upotrebljavaju pišemo na plakat velikim slovima. Ako je potrebno, pomažemo učenicima imenovati pojmove kao što su <u>dobrovoljno, pomaganje, okoliš, prijatelji, zajedno, dobro, korisno, zabavno, bez naknade</u> itd.</i></p> <p>Nakon videozapisa i razgovora dotičemo se školskog volontiranja:</p> <p><i>Mladih volontera i volonterki ima mnogo i sve ih je više. Razlog tomu je i što nam škola na različite načine može pomoći kada želimo volontirati. Može nam dati bolje informacije kako i gdje možemo volontirati, može nam pomoći u organizaciji volontiranja, može nas povezati s drugima i pomoći nam da volontiramo zajedno s učiteljima, roditeljima i prijateljima iz škole. U školi možemo osnovati i školski volonterski klub. Klub je zajednica učenika i nastavnika s ciljem volontiranja i pomaganja potrebitima. Uz volonterski klub u školi uvijek nam je lakše organizirati volontiranje.</i></p>	

PONAVLJANJE NAUČENOG – ZADATAK S KARTICAMA	5 min
<p>Nakon razgovora s učenicima o volontiranju, ukazujemo im na kartice pripremljene sa strane i upućujemo da svatko izvuče jednu, pročita pojam koji na njoj piše i svrsta ju u jednu od dvije predviđene kategorije: 1) Volonteri, 2) Komu možemo pomoći volontirajući?</p> <p><i>Na plakat „Volonteri“ zalijepite karticu na kojoj prepoznajete osobu koja bi mogla biti volonter. Na plakat „Komu možemo pomoći volontirajući?“ zalijepite karticu na kojoj prepoznajete osobu/osobe za koje mislite da trebaju pomoć volontera.</i></p> <p>Učenici lijepe kartice na plakat, a nakon što dovrše zajedno pregledavamo plakate jedan po jedan i pitamo učenike misle li da sve zalijepljene kartice pripadaju tom plakatu. Ako je neka kartica dvojbena, s učenicima diskutiramo kojem plakatu kartica pripada. Ponavljamo ako je što nejasno. Dvojbe oko plakata „Volonteri“ i „Komu možemo pomoći volontirajući?“ rješavamo s nekoliko rečenica o inkluzivnom volontiranju.</p> <p><i>Nažalost, neke ljude, poput osoba s invaliditetom ili osoba starije životne dobi, često gledamo samo kao ljude koji trebaju pomoć. Ne smijemo zaboraviti da i oni žele i mogu biti aktivni građani i pomagati zajednici te imaju znanje i iskustvo da pomognu drugima. Zato, svatko može biti volonter.</i></p> <p>Nakon što smo prošli sve plakate, prošli nejasnoće i ponovili gradivo, prelazimo na sljedeći zadatak.</p>	
GRUPNI RAD – NAŠA VOLONTERSKA AKCIJA	15 min
<p>Učenike dijelimo u četiri grupe. Svaka grupa dobiva jedan prazni plakat i flomastere i bojice za pisanje i crtanje.</p> <p><u>Zadatak:</u></p> <p>Učenici imaju zadatak na temelju naučenog sjetiti se nekog problema u svojoj zajednici koji mogu pomoći riješiti volontiranjem i crtežom, simbolima i/ili tekстом prikazati svoju volontersku akciju.</p> <p><i>Sada ćemo vas zamoliti da u grupama razmislite o nekom problemu u svojoj okolini koji bi se mogao riješiti volonterskom akcijom. Razmislite o problemu koji postoji, kako biste pomogli volontiranjem, gdje bi se akcija odvijala i tko bi se sve uključio.</i></p> <p>Za vrijeme rješavanja problemskog zadatka, treneri cirkuliraju između grupa i pomažu im ako imaju poteškoća sa shvaćanjem zadatka, identifikacijom problema u zajednici ili osmišljavanjem volonterske akcije.</p> <p>Nakon 10 minuta, svaka grupa kratko predstavlja problem koji su identificirali u zajednici i volontersku akciju kojom bi pokušali riješiti taj problem.</p>	
SAŽETAK I EVALUACIJA	5 min
<p>Evaluacija: „izlaznice“</p> <p>Prije završetka radionice treneri zahvale učenicima na suradnji i lijepom vremenu provedenom skupa. Potom ih zamole da prije odlaska odrade kratku evaluaciju.</p> <p><i>Sigurno ste čuli za ulaznice ☺ Najčešće su to komadići papira koje trebate pokazati prije nego što nekamo uđete. Mi ćemo vas danas umjesto ulaznica zamoliti za izlaznice! Svatko neka uzme jedan papirić (pokazati im gdje stoje pripremljeni samoljepljivi papirići) i napiše što mu se na ovoj radionici najviše svidjelo, a što najmanje. Papiriće potom zalijepite na zid pored vrata prije odlaska. Hvala svima!</i></p>	

Programi izvedbe orijentacijskih radionica

Program izvedbe orijentacijske radionice o volonterstvu za učenike predmetne nastave

CILJEVI EDUKACIJE

OPĆI CILJ

Potaknuti i inspirirati učenike na uključivanje u volonterske aktivnosti u lokalnoj zajednici i preuzimanje uloge graditelja odgovornih, aktivnih i humanih zajednica.

SPECIFIČNI CILJEVI:

- usvajanje vrijednosti empatije, solidarnosti, odgovornosti, humanosti i samopoštovanja
- usvajanje znanja o volontiranju i osnovnim pojmovima vezanima za volonterstvo
- usvajanje vještina organizacije i provedbe volonterskih aktivnosti te preuzimanja odgovornosti za ishod zajedničkih planiranih aktivnosti.

CILJANA SKUPINA I ISHODI UČENJA

Ciljana su skupina učenici predmetne nastave osnovnih škola.

Polaznici će nakon edukacije:

- ▶ razumjeti osnovne vrijednosti humanosti i empatije i uvidjeti potencijale njihove primjene u lokalnoj zajednici
- ▶ razumjeti i usvojiti osnovne pojmove volontiranja, volontera i organizatora volontiranja te pojmove koji se vezuju uz volonterstvo
- ▶ moći razraditi ciljeve volonterskih aktivnosti unutar lokalne zajednice
- ▶ moći razraditi okvirni plan provedbe volonterskih aktivnosti.

TRAJANJE, MJESTO ODRŽAVANJA I VODITELJI RADIONICE

Radionica traje jedan školski sat, odnosno 45 minuta. Mjesto održavanja prostorije su osnovnih škola te prostorije Volonterskog centra Zagreb. Voditelji radionice djelatnici su i volonteri Volonterskog centra Zagreb te učitelji, profesori i drugi zaposlenici škola koji imaju iskustva u volontiranju.

„**Biti volonter** – Razvoj
školske volonterske zajednice“

METODE, NAČIN RADA I POTREBAN MATERIJAL

Interaktivni rad, predavanje,
prezentacija, radionica, individualni i
grupni rad.

Osnovni materijali koji su potrebni:

- simboli/cртежи za vježbu o stavovima
- unaprijed pripremljeni plakati i kartice za ponavljanje naučenog
- samoljepljiva masa (za lijepljenje kartica na plakate), selotejp, tamni markeri, samoljepljivi papirići

LITERATURA

- Kamenko Mayer, J., Šehić Relić, L., Kovačević, M., Fabac, T., Hauser, M., Matković, A., Tešija, T. (2019): *Generacija za V – Zašto i kako organizirati volonterske programe u ustanovama odgoja i obrazovanja?*. Osijek: Volonterski centar Osijek
- Prgić Znika, J., Kordić, I., Jeđud Borić, I. (2015): *Menadžment volontera – priručnik za vođenje volontera i volonterskih programa*. Zagreb: Volonterski centar Zagreb
- Prgić Znika, J., Kordić, I., Medlobi, M. (2019): *Vodič kroz volonterski svijet*. Zagreb: Volonterski centar Zagreb
- Šehić Relić, L., Kamenko, J., Kovačević, M., Prgić Znika, J., Pavelić Šprajc, I. i Forčić, G. (2014): *Generacija za V – priručnik o volontiranju za srednjoškolce*. Zagreb: Volonterski centar Zagreb
- Tešija, T. (2015): *Volonterkovi savjeti: volonterska početnica za učenike osnovnih škola*. Split: Udruga „MI“ Split

INSPIRATIVNI KUTAK ZA EDUKATORE I EDUKACIJSKI PLAN

Volontiranje oplemenjuje društvo te ono u cjelini raste i obogaćuje se. Volonteri su pomagači, ali i pokretači i nositelji pozitivnih promjena te graditelji odgovornih, aktivnih i humanih zajednica.

(Vodič kroz volonterski svijet)

Volonterski se rad ne plaća ne zato što ne vrijedi, nego zato što je neprocjenjiv!
(Volonterkovi savjeti)

Volontiranje potiče razumijevanje i širenje prosocijalnog ponašanja, omogućava stjecanje i razmjenu različitih iskustava i znanja, povezivanje s drugima u različitim vrstama djelovanja. Sudjelujući u različitim aktivnostima kojima doprinose dobrobiti drugih, volonter izgrađuju vlastito samopoštovanje, unose radost i smisao u vlastiti život.
(Volonterkovi savjeti)

Dobro je i potrebno da roditelji i učitelji potkrepljuju volontiranje djece pokazujući im jasno da je takvo ponašanje plemenito te da njih, roditelje i učitelje, ispunjava ponosom.
(Volonterkovi savjeti)

Volontiranje je, prije svega, optimistična aktivnost i stoga sam čin volontiranja u sebi uključuje sanjarenje – sanjarenje o tome da se neki problem može riješiti, da se cilj može ostvariti, da učinjeni napor mijenja situaciju nabolje.
(Generacija za V)

Zašto volontiranje? Prema Europskoj povelji, volontiranje je djelatnost koja:

- je miroljubiva
- je utemeljena na osobnoj motivaciji i slobodi izbora
- potiče razvoj ljudskih potencijala
- potiče aktivnu građansku ulogu na dobrobit zajednice
- poboljšava kvalitetu življenja na načelima solidarnosti
- potiče samoorganiziranje ljudi pri rješavanju problema.
(Generacija za V)

<p>PRIPREMA</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Nabaviti potreban materijal u dovoljnim količinama, ovisno o veličini razreda. ▪ Unaprijed izraditi 4 plakata (s jedne strane napisati naslove: 1. <i>Volonteri</i>, 2. <i>Organizatori volontiranja</i>, 3. <i>Kome možemo pomoći volontirajući?</i>, 4. <i>Što volontiranje nije?</i>, s druge strane plakata ispisati pripremu za problemski zadatak u grupama) i pripadajuće kartice s pojmovima (1. <i>Volonteri: učenik, student, Englez, ja, zaposlena osoba, baka i djed, osoba s invaliditetom...</i> 2. <i>Organizatori volontiranja: knjižnica, udruga, školski volonterski klub, zoološki vrt, bolnica, Volonterski centar Zagreb, sklonište za životinje, dom za starije...</i> 3. <i>Kome možemo pomoći volontirajući?: životinjama u skloništu, starijim osobama, siromašnima, okolišu...</i> 4. <i>Što volontiranje nije?: plaćeni rad, trgovina, restoran, novčana pomoć...</i>) ▪ Urediti prostoriju, osloboditi učionicu od klupa i u sredinu složiti stolice, 4 plakata zalijepiti na 4 zida sa stranom za kartice prema naprijed, zalijepiti 3 slike za stavove na različite zidove učionice. 	
<p>PREDSTAVLJANJE EDUKATORA</p> <p>Uvodni pozdrav i dobrodošlica</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ kratko predstavljanje edukatora ▪ kratko predstavljanje radionice 	5 min
<p>UVODNA AKTIVNOST – RAZGOVOR O STAVOVIMA O VOLONTIRANJU I VOLONTERSTVU OPĆENITO</p> <p>Svakom se učeniku podijeli kartica s jednim pojmom. Uputi ih se da kartice čuvaju. Unaprijed se prostoriju podijeli na tri dijela, s natpisom DA, NE i MOŽDA (ili zabavnim simbolom koji može predstavljati tri stava) u različitim dijelovima prostorije. Učenike se zamoli da ustanu, uputi ih se u igru. Iznijet ćemo nekoliko stavova, a učenici se moraju rasporediti po učionici s obzirom na njihov osobni stav prema rečenom.</p> <p>Kažemo prvi stav: 1. Ja sam jednom negdje čuo da je volontiranje samo besplatan rad. Slažete li se?</p> <p>Nakon što se učenici podijele po prostoriji, upitamo ih nasumično za razlog njihova pozicioniranja, po jednog učenika za svaki stav. Nakon rasprave razgovaramo o volontiranju:</p> <p><i>Volontiranje, naravno, nije besplatan rad. Volontiranjem činimo dobro za svoju okolinu, ljude oko nas, ali i za samog sebe. Volontirati možemo u želji da pomognemo ljudima kojima treba pomoć, siromašnima, djeci bez roditelja, starijima, da pomognemo životinjama ili da čuvamo okoliš. Volontiramo dobrovoljno, ali odgovorno. To znači da imamo neka prava, ali i neke obveze. Volontere se ne smije iskorištavati, nitko ne smije na njima zarađivati novac, i volonteri moraju imati podršku, moraju dobiti opremu i materijale koji im trebaju, jasne upute i siguran prostor u kojem će volontirati. Također, volonteri trebaju dobiti priznanje za svoj rad.</i></p> <p>A tko može biti volonter? Pa gotovo svatko! Volonter, doduše, mora biti stariji od 15 godina. <u>Mlađi od 15 mogu se uključiti u odgoj za volontiranje što znači da uz volontiranje učimo, uz roditelje ili učitelje.</u></p> <p>Kažemo drugi stav: 2. Radije bih volontirao/volontirala u PlayStationu nego u knjižnici!</p>	10 min

Nakon rasprave razgovaramo o organizatorima volontiranja i što volontiranje nije:

Nažalost, svi koji žele volontirati u PlayStationu, morat ću vas razočarati. Organizatori volontiranja mogu biti samo udruge i ustanove kojima nije cilj zarađivati, nego razvijati ideje općeg dobra, humanosti, nenasilja, slobode i druge pozitivne društvene vrijednosti. To mogu biti različite udruge koje pomažu životinjama, siromašnima, djeci i drugim skupinama koje trebaju pomoć zajednice. Organizatori volontiranja moraju postojati i moraju biti neprofitne organizacije zato da mogu brinuti za sigurnost volontera, ali i onih koji trebaju pomoć volontera.

Spomenuli smo i ustanove, to su škole, knjižnice, bolnice i druge institucije koje postoje kako bi odgovorile na potrebe svih nas.

To znači da tvrtke, čime se god bavile, bilo da proizvode mobitele, prodaju odjeću ili uzgajaju voće i povrće, ne mogu biti organizatori volontiranja. To također znači da za volontiranje ne dobivamo plaću. Volontiramo iz različitih razloga, ali uvijek dobrovoljno.

3. Mladih je volontera malo jer im se ne da volontirati.

Nakon rasprave razgovaramo o školskom volontiranju:

Ovaj stav, naravno, nije točan. Mladih volontera i volonterki ima mnogo i sve ih je više. Razlog tomu je i što nam škola na različite načine može pomoći kada želimo volontirati. Može nam dati bolje informacije kako i gdje možemo volontirati, može nam pomoći u organizaciji volontiranja, može nas povezati s drugima i pomoći nam da volontiramo zajedno s učiteljima, roditeljima i prijateljima iz škole.

Volontirati možemo na različite načine, no kada nam u organizaciji volontiranja pomaže škola, učitelji i razrednici, govorimo o školskom volontiranju. U školi možemo osnovati i školski volonterski klub. Klub je zajednica učenika i nastavnika s ciljem volontiranja i pomaganja potrebitima. Uz volonterski klub u školi uvijek nam je lakše organizirati volontiranje.

PONAVLJANJE NAUČENOG – ZADATAK S KARTICAMA

10 min

Nakon razgovora s učenicima o volontiranju, ukazujemo im na kartice koje imaju u rukama i plakate na zidovima:

Nakon što smo naučili što je to volontiranje, tko su volonteri, a tko organizatori volontiranja, pokušajte zalijepiti karticu koju imate u rukama na ispravan plakat. Na plakat „Volonteri“ zalijepite karticu na kojoj prepoznajete osobu koja bi mogla biti volonter. Isto tako, na plakat „Organizatori volontiranja“ zalijepite karticu na kojoj prepoznajete organizaciju koja smije raditi s volonterima. Na plakat „Komu možemo pomoći volontirajući?“ zalijepite kartice na kojoj prepoznajete osobe za koje mislite da trebaju pomoć volontera, a na plakat „Što volontiranje nije?“ zalijepite svoju karticu ako na njoj prepoznajete nešto za što smo rekli da ne smije biti volontiranje ili nije povezano s volontiranjem.

Učenci lijepe kartice na plakat, nakon što dovrše, zajedno pregledavamo plakate jedan po jedan i pitamo učenike misle li da sve zalijepljene kartice pripadaju tom plakatu. Ako je neka kartica dvojbena, s učenicima diskutiramo kojem plakatu kartica pripada. Ponavljamo ako je što nejasno. Dvojbe oko plakata „Volonteri“ i „Komu možemo pomoći volontirajući?“ rješavamo s nekoliko rečenica o inkluzivnom volontiranju.

Nažalost, neke ljude, poput osoba s invaliditetom ili osobe starije životne dobi, često gledamo samo kao ljude koji trebaju pomoć. Ne smijemo zaboraviti da i oni žele i mogu biti aktivni građani i pomagati zajednici te imaju znanje i iskustvo da pomognu drugima. Zato, svatko može biti volonter.

Nakon što smo prošli sve plakate, prošli nejasnoće i ponovili gradivo, plakate okrećemo i predstavljamo učenicima problemski zadatak.

PROBLEMSKI ZADATAK U GRUPI – VOLONTIRANJE U ZAJEDNICI

15 min

Učenike dijelimo u četiri grupe. Grupe su vezane uz plakate, dakle učenici koji su svoje kartice zalijepili na jedan plakat, sada su u istoj grupi i zajedno rade na zadatku na poledini plakata. Svaka grupa dobiva problemski zadatak, s priloženim natuknicama radi jasnijeg rješavanja. Za rješavanje zadatka imaju 10 minuta.

Problemski zadatak:

Učenici moraju na temelju naučenog pronaći neki problem u svojoj zajednici koji mogu riješiti volontiranjem. Zadatak im je opisati problem, ciljeve koje žele ostvariti volontiranjem i opisati volontersku akciju – gdje bi se odvijala, koliko bi dugo trajala, koliko bi bilo uključenih, što im sve treba za uspješnu akciju.

Svoje odgovore pišu izravno na plakat. Za vrijeme rješavanja problemskog zadatka, treneri cirkuliraju između grupa i pomažu im ako imaju poteškoća sa shvaćanjem zadatka, identifikacijom problema u zajednici ili osmišljavanjem volonterske akcije.

Nakon 10 minuta svaka grupa kratko predstavlja problem koji je identificirala u zajednici i opisuje volontersku akciju kojom bi pokušala riješiti taj problem.

SAŽETAK I EVALUACIJA

5 min

Evaluacija: „Izlaznice“

Prije završetka radionice treneri zahvale učenicima na suradnji i lijepom vremenu provedenom skupa. Potom ih zamole da prije odlaska odrade kratku evaluaciju.

Sigurno ste čuli za ulaznice. ☺ Najčešće su to komadići papira koje trebate pokazati prije nego što nekamo uđete. Mi ćemo vas danas umjesto ulaznica zamoliti za izlaznice! Svatko neka uzme jedan papirić (pokazati im gdje stoje pripremljeni samoljepljivi papirići) i napiše što mu se na ovoj radionici najviše sviđjelo, a što najmanje. Papiriće zalijepite na zid pored vrata prije odlaska. Hvala svima!

Programi izvedbe orijentacijskih radionica

Program izvedbe orijentacijske radionice o nenasilnoj komunikaciji za učenike razredne nastave

CILJEVI EDUKACIJE

Potaknuti kod učenika/učenica svijest o tome kako su slike koje imamo o sebi i drugima podložne promjenama.

CILJANA SKUPINA I ISHODI UČENJA

Ciljana su skupina učenici razredne nastave osnovnih škola.

Polaznici/polaznice će nakon edukacije prepoznati promjenjive i nepromjenjive razlike i razumjeti važnost tolerancije.

TRAJANJE, MJESTO ODRŽAVANJA I VODITELJI RADIONICE

Radionica traje 60 minuta. Mjesto održavanja prostorije su osnovnih škola.

Voditelji radionice edukatori su Hrvatske udruge za mirenje (HUM).

METODE, NAČIN RADA I POTREBAN MATERIJAL

Interaktivni rad, predavanje, radionica, individualni i grupni rad.

Osnovni materijali koji su potrebni: radni list „Slični i različiti“ (M. Uzelac: Damiri i nemiri, str. 47), olovke

LITERATURA

- Rosenberg, M (2006): *Nenasilna komunikacija: jezik života*. Osijek: Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek
- Uzelac, M. (1999): *Za Damire i Nemire*. Zagreb: Mali korak
- Uzelac, M. (2008): *Za Svemire*. Zagreb: Mali korak
- Šalaj, B. i sur. (2013): *Znam, razmišljam, sudjelujem*. Zagreb: Centar za mirovne studije

„Poštovati različitosti“

INSPIRATIVNI KUTAK ZA EDUKATORE I EDUKACIJSKI PLAN

„Ono što želim u životu je suosjećanje, strujanje između mene i drugih utemeljeno na uzajamnom davanju od srca.“
Marshall Rosenberg

Koliko sam spreman/spremna, koliko želim i koliko to mogu učiniti?

Mogu li se odmaknuti od negativne paradigme koja „polazi od nedostataka, od nečeg čega nema, a prema našem bi mišljenju trebalo biti?“
(Za Damire i Nemire)

Mogu li se u svakodnevnoj komunikaciji odmaknuti od zahtjeva, kritike, procjene, prigovora i naredbi i okrenuti pozitivnoj paradigmi koja je “usmjerena na ono što postoji i na tome gradi uzajamne odnose i dobrobit?“
(Za Damire i Nemire)

Koliko mogu pozitivno misliti o sebi i drugima, svijetu; osjećati/prihvatiti vlastitu vrijednost i vrijednosti drugih?

Mogu li to izreći bez agresivnosti?

Mogu li slušati pažljivo bez predrasuda?

Mogu li raditi s drugima za druge?

„Dobra“ komunikacija temelj je uspješnih međuljudskih odnosa. No, iako je interpersonalna komunikacija jedno od čovjekovih najvećih dostignuća, prosječan čovjek ne komunicira „dobro“. U svakodnevnoj komunikaciji često čujemo prigovore, zahtjeve, naredbe, kritiku, opomenu, prijetnju, prodiru, moraliziranje i savjete. Takva komunikacija vodi do usamljenosti i udaljevanja od prijatelja, partnera, roditelja i djece, kao i do slabog uspjeha u školi. Nepoželjne su posljedice ovih postupaka različite. Oni često smanjuju samopoštovanje druge osobe. Mogu izazvati povlačenje, otpor ili odbacivanje. Mogu dovesti do naučene bespomoćnosti, povučeniosti, osjećaja pobjeđenosti ili nedoraslosti. Oni smanjuju vjerojatnost da će osoba sama

naći izlaz iz svoje situacije. Ponavljana i česta upotreba ovih postupaka u komunikaciji može biti uzrok trajnog poremećaja nekog odnosa.

Međutim, ovaj „jezik zmije“ možemo zamijeniti „jezikom žirafe“ koji ima konstruktivan učinak jer nosi poruku prihvaćanja, razumijevanja, ohrabrenja i aktivnog slušanja i izgrađuje uspješne međuljudske odnose
(Nenasilna komunikacija: jezik života)

Osnovne vještine koje su ključne za zadovoljavajuće međuljudske odnose:

1. Aktivno slušanje
2. Asertivno izražavanje
3. Konstruktivno rješavanje problema
4. Rješavanje sukoba.

PRIPREMA																			
<p>Nabaviti potreban materijal u dovoljnim količinama, ovisno o veličini razreda.</p>																			
PREDSTAVLJANJE EDUKATORA	5 min																		
<p>Uvodni pozdrav i dobrodošlica</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ kratko predstavljanje edukatora ▪ kratko predstavljanje radionice 																			
UVODNA AKTIVNOST – „PRVI PLJESAK“ I RAZGOVOR „ZAŠTO ŽELIM BITI VOLONTER?“	25 min																		
<p>1. PRVI PLJESAK – 5'</p> <p>Učitelj/učiteljica izvikuje različite riječi, a djeca koju ta riječ opisuje ustaju, a ostali im plješču. Biraju se one riječi koje najbolje odgovaraju sastavu i osobinama te skupine.</p> <p>Npr:</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td>djevojčice</td> <td>dječaci</td> </tr> <tr> <td>plave oči</td> <td>smeđe oči</td> </tr> <tr> <td>vole matematiku</td> <td>ne vole matematiku</td> </tr> <tr> <td>ljubitelji košarke</td> <td>ljubitelji nogometa</td> </tr> <tr> <td>boje se miša</td> <td>boje se šišmiša</td> </tr> <tr> <td>zaljubljeni</td> <td>ljubomorni</td> </tr> <tr> <td>radišni</td> <td>spavalice</td> </tr> <tr> <td>visoki</td> <td>niski</td> </tr> <tr> <td>prgavci</td> <td>povučeni</td> </tr> </table> <p>RAZGOVOR NAKON AKTIVNOSTI:</p> <p>Kako ste se osjećali tijekom igre? Što ste novog doznali jedni o drugima?</p> <p>2. ZAŠTO ŽELIM BITI VOLONTER? – 20'</p> <p>Učenici u parovima razgovaraju zašto žele biti volonteri, potom u velikom krugu predstavljaju svojeg sugovornika/sugovornicu imenom i ispričaju što su čuli (prikaz parafraziranja).</p> <p>RAZGOVOR:</p> <p>Što vam je bilo lakše, govoriti o sebi ili slušati svojeg sugovornika/sugovornicu? Kako ste se osjećali kad vas je par predstavljao.</p>		djevojčice	dječaci	plave oči	smeđe oči	vole matematiku	ne vole matematiku	ljubitelji košarke	ljubitelji nogometa	boje se miša	boje se šišmiša	zaljubljeni	ljubomorni	radišni	spavalice	visoki	niski	prgavci	povučeni
djevojčice	dječaci																		
plave oči	smeđe oči																		
vole matematiku	ne vole matematiku																		
ljubitelji košarke	ljubitelji nogometa																		
boje se miša	boje se šišmiša																		
zaljubljeni	ljubomorni																		
radišni	spavalice																		
visoki	niski																		
prgavci	povučeni																		

SREDIŠNJA AKTIVNOST – SLIČNI I RAZLIČITI	20 min
<p>* Opis aktivnosti u „Damiri i Nemiri“</p> <p>Podijelite učenike u dvije jednake grupe i neka sjednu licem u lice čineći dva koncentrična kruga. Učenici iz unutarnjeg kruga dobivaju radni list SLIČNI, a iz vanjskog RAZLIČITI. Nakon toga, svatko upiše na svoj radni list ime partnera/partnerice i tri sličnosti između njih, odnosno tri različitosti. Zatim se pomicanjem za jedno mjesto udesno partneri promijene. Nakon što svi zapišu za svoja tri partnera sličnosti i razlike, svi se vraćaju u veliki krug i čitaju što su napisali, a trener/trenerica zapisuje na ploči.</p> <p>RAZGOVOR: Za koje su se značajke odgovori uglavnom vezivali? S kojim se karakteristikama ljudi rađaju? Koje mogu promijeniti?</p>	
ZAVRŠNA AKTIVNOST – VJETAR PUŠE	5 min
<p>Ovom aktivnošću možemo razveseliti i razgibati sve učenike.</p> <p>U krugu imamo jednu stolicu manje od broja igrača. Igrač bez stolice VJETAR je KOJI PUŠE. On hoda u krugu i govori na primjer: <i>Vjetar puše, vjetar puše za sve one koji sada nose traperice.</i> Svi koji nose traperice moraju ustati i pronaći novu stolicu. Ne smije se ponovo sjediti na svoju stolicu niti na prve susjedne stolice. Onaj koji ostane bez stolice postaje VJETAR KOJI PUŠE i bira sljedeću osobinu koja će „otpuhati“ igrače s njihovih mjesta.</p>	
SAŽETAK I EVALUACIJA	5 min
<p>Usmena evaluacija (pitamo učenike što im se najviše sviđelo i ima li nešto što im se uopće nije sviđelo).</p>	

Programi izvedbe orijentacijskih radionica

Program izvedbe orijentacijske radionice o nenasilnoj komunikaciji za učenike predmetne nastave

CILJEVI EDUKACIJE

Osvijestiti svoj stil reagiranja na problemske situacije, razlikovati asertivnost kao najefikasniji, pozitivni stil nasuprot agresivnosti i pasivnosti.

CILJANA SKUPINA I ISHODI UČENJA

Ciljana su skupina učenici predmetne nastave osnovnih škola.

Učenici će razlikovati tri osnovna stila reagiranja u problemskoj situaciji i prepoznati osobne reakcije.

TRAJANJE, MJESTO ODRŽAVANJA I VODITELJI RADIONICE

Radionica traje 90 minuta. Mjesto održavanja prostorije su osnovnih škola.

Voditelji radionice edukatori su Hrvatske udruge za mirenje (HUM).

METODE, NAČIN RADA I POTREBAN MATERIJAL

Interaktivni rad, predavanje, radionica, individualni i grupni rad.

Osnovni materijali koji su potrebni: samoljepljivi papirići, olovke, stalak za papir i papir, marker

LITERATURA

- Rosenberg, M (2006): *Nenasilna komunikacija: jezik života*. Osijek: Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek
- Uzelac, M. (1999): *Za Damire i Nemire*. Zagreb: Mali korak
- Uzelac, M. (2008): *Za Svemire*. Zagreb: Mali korak
- Šalaj, B. i sur. (2013): *Znam, razmišljam, sudjelujem*. Zagreb: Centar za mirovne studije

„Razumijevanje sukoba i osobnog ponašanja u sukobu“

INSPIRATIVNI KUTAK ZA EDUKATORE I EDUKACIJSKI PLAN

„Ono što želim u životu je suosjećanje, strujanje između mene i drugih utemeljeno na uzajamnom davanju od srca“

Marshall Rosenberg

Koliko sam spreman/spremna, koliko želim i koliko to mogu učiniti?

Mogu li se odmaknuti od negativne paradigme koja „polazi od nedostataka, od nečeg čega nema, a prema našem bi mišljenju trebalo biti?“

(Za Damire i Nemire)

Mogu li se u svakodnevnoj komunikaciji odmaknuti od zahtjeva, kritike, procjene, prigovora i naredbi i okrenuti pozitivnoj paradigmi koja je „usmjerena na ono što postoji i na tome gradi uzajamne odnose i dobrobit?“

(Za Damire i Nemire)

Koliko mogu pozitivno misliti o sebi i drugima, svijetu; osjećati/prihvatiti vlastitu vrijednost i vrijednosti drugih?

Mogu li to izreći bez agresivnosti?
Mogu li slušati pažljivo bez predrasuda?

Mogu li raditi s drugima za druge?

„Dobra“ komunikacija temelj je uspješnih međuljudskih odnosa. No, iako je interpersonalna komunikacija jedno od čovjekovih najvećih dostignuća, prosječan čovjek ne komunicira „dobro“. U svakodnevnoj komunikaciji često čujemo prigovore, zahtjeve, naredbe, kritiku, opomenu, prijetnju, prodiru, moraliziranje i savjete. Takva komunikacija vodi do usamljenosti i udaljevanja od prijatelja, partnera, roditelja i djece, kao i do slabog uspjeha u školi. Nepoželjne su posljedice ovih postupaka različite. Oni često smanjuju samopoštovanje druge osobe. Mogu izazvati povlačenje, otpor ili odbacivanje. Mogu dovesti do naučene bespomoćnosti, povučenosti, osjećaja pobjeđenosti ili nedoraslosti. Oni smanjuju vjerojatnost da će osoba sama naći izlaz iz svoje situacije. Ponavljana

i česta upotreba ovih postupaka u komunikaciji može biti uzrok trajnog poremećaja nekog odnosa.

Međutim, ovaj „jezik zmije“ možemo zamijeniti „jezikom žirafe“ koji ima konstruktivan učinak jer nosi poruku prihvaćanja, razumijevanja, ohrabrenja i aktivnog slušanja i izgrađuje uspješne međuljudske odnose (Nenasilna komunikacija: jezik života).

Osnovne vještine koje su ključne za zadovoljavajuće međuljudske odnose:

1. Aktivno slušanje
2. Asertivno izražavanje
3. Konstruktivno rješavanje problema
4. Rješavanje sukoba.

PRIPREMA	
Nabaviti potreban materijal u dovoljnim količinama, ovisno o veličini razreda.	
PREDSTAVLJANJE EDUKATORA	5 min
Uvodni pozdrav i dobrodošlica <ul style="list-style-type: none"> ▪ kratko predstavljanje edukatora ▪ kratko predstavljanje radionice 	
UVODNA AKTIVNOST – KAKO SAM DOBIO/DOBILA IME?	15 min
<p><i>Kako sam dobio/dobila ime? (bolje upoznavanje i ujedno vježba parafraziranja)</i></p> <p><i>Učenici u parovima porazgovaraju o svojem imenu. Kako su dobili ime i ima li ono neko značenje?</i></p> <p><i>Koliko su zadovoljni svojim imenom? Ako nisu, bi li ga promijenili i kako bi se voljeli zvati?</i></p> <p><i>Imaju li nadimak?</i></p> <p><i>Što im je draže, ime ili nadimak?</i></p> <p><i>Nakon toga u velikom krugu učenici jedan po jedan predstavljaju svojeg sugovornika/sugovornicu. Ako je grupa velika nasumce izaberemo nekoliko parova koji će se predstaviti.</i></p> <p><i>Razgovor nakon aktivnosti: Koliko ste zadovoljni kako vas je sugovornik čuo. Je li nešto ispustio ili nadodao? Kako ste se osjećali dok ste pričali o svojem imenu, kako kad ste slušali sugovornika, a kako sad dok ste slušali priču o svojem imenu?</i></p> <p><i>Nažalost, jako malo ljudi zna dobro slušati. Čak i na razini sadržaja koji se prenosi u komunikaciji, oko 75 % ga se ignorira, pogrešno razumije ili odmah zaboravi. Još je manja naša sposobnost da čujemo ono što nam ljudi stvarno žele reći. Prečesto nečije riječi “uđu na jedno, a izađu na drugo uho”. Dobro slušanje znači usmjeravanje pažnje na ono što osoba govori i osjeća i uzvratanje vlastitim riječima kako smo razumjeli govornikovu poruku, riječi i osjećaje (parafraziranje).</i></p>	

SREDIŠNJA AKTIVNOST – TRI VJEŽBE	60 min
<p>1. Kako se ponašam u sukobu?</p> <p>Trener/trenerica na papiru napiše riječ SUKOB, učenici govore ono što im prvo padne na pamet kad čuju riječ SUKOB i to se zapisuje. Nakon toga grupiramo negativne, pozitivne i neutralne pojmove i porazgovaramo o tome što ih je navelo na taj pojam.</p> <p>Na papiru se najčešće nađe više negativnih pojmova jer u našoj kulturi većina ljudi sukob doživljava kao opasnost i prijetnju. A sukob je normalna svakodnevna životna činjenica, rezultat različitih interesa, potreba, želja. Sukob je i opasnost, ali i prilika da suradnički riješimo problem. Na koju će stranu otići ovisi o nama samima: hoćemo li se odlučiti za borbu ili suradnju.</p> <p>2. Životinjska fantazija (opis aktivnosti u M. Uzelac: Za Svemire, str. 125) – 30'</p> <p>Svi učenici zatvore oči i pokušaju se opustiti obraćajući pozornost na svoje disanje... i vizualiziraju prema riječima trenera/trenerice: „Zamislite se u obliku neke životinje. Kako izgleda životinja? Je li velika ili mala, gdje se nalazi?... Što radi?... Kako se kreće?... Što ju okružuje?... Evo odjednom druge životinje, ona vam se približava... Što je to?... Što se dogodilo?... Gdje ste vi?... Kako se osjećate?... Osjetite sad svoje ruke na koljenima. Opet ste ovdje u ovoj sobi. U svojem ste obliku. Otvorite oči.“</p> <p>Razgovor: U obliku koje ste se životinje zamislili? Koja je druga životinja stupila na scenu? Što je učinila? Kako ste vi reagirali? Na ploči je tablica s četiri rubrike: AGRESIVNO, PASIVNO, ASERTIVNO i NE ZNAM i svatko nakon pričanja sebe smješta u rubriku koja odgovara načinu kako je reagirao/reagirala u svojoj zamišljenoj situaciji.</p> <p>U situacijama sukoba ljudi reagiraju na tri načina: agresivno – zahtjevno, napadački; pasivno – povučeno ili asertivno – samopouzđano. Asertivno je ono ponašanje u kojem se jasno zauzimamo za svoje potrebe, osjećaje ili prava ne povređujući potrebe, osjećaje ili prava druge osobe.</p> <p>3. Kako sam razgovarao/razgovarala u sukobu? – 35'</p> <p>Učenike podijeliti u tri grupe. Učenici grupe 1 svatko će za sebe na samoljepljivom papiriću opisati kako su razgovarali u sukobu s nastavnikom/nastavnicom; učenici grupe 2 svatko će za sebe na samoljepljivom papiriću opisati kako su razgovarali u sukobu s roditeljima, a učenici u grupi 3 svatko će za sebe na samoljepljivom papiriću opisati kako su razgovarali u sukobu s prijateljima. Listići s opisanim situacijama ubacit će se u vrećicu, a potom nasumce izvlačiti i u velikom krugu razgovarati o stilu reakcije.</p>	
ZAVRŠNA AKTIVNOST – BAKA, ZMAJ I SAMURAJ	5 min
<p>Podijelite polaznike u 2 grupe. Igra se u 2 ili 3 dobivena boda. Svaka mala grupa mora se prije svakog kruga igre dogovoriti koji će lik biti u tom krugu. Na znak trenera svi članovi jedne grupe nastupaju prema drugoj grupi glumeći određeni (svi isti) lik. Mogući su likovi baka, samuraj i zmaj. U kombinaciji bake i samuraja pobjeđuje baka, u kombinaciji zmaja i samuraja pobjeđuje samuraj, a u kombinaciji bake i zmaja pobjeđuje zmaj. Ako su grupe odabrale isti lik taj je krug neriješen i igra se nastavlja dok jedna grupa prva ne sakupi dva ili tri boda, ovisno o tome koliko vremena želite odvojiti za aktivnost. Ako članovi grupe ne odglume isti lik, druga je grupa u tom krugu dobila bod.</p>	
SAŽETAK I EVALUACIJA	5 min
<p>Usmena evaluacija (pitamo učenike što im se najviše sviđjelo i ima li nešto što im se uopće nije sviđjelo).</p>	

Programi izvedbe orijentacijskih radionica

Program izvedbe radionice o održivom razvoju za učenike razredne i predmetne nastave

CILJEVI EDUKACIJE

OPĆI CILJ

Potaknuti i inspirirati učenike na uključivanje u rad u školskim vrtovima uz povezivanje s biljkama i okolišem.

SPECIFIČNI CILJEVI:

- stjecanje osobnog iskustva vrtlarenja
- stjecanje iskustva brige za druga živa bića
- razvijanje svijesti o brizi za okoliš i prirodu.

CILJANA SKUPINA I ISHODI UČENJA

Ciljana su skupina učenici osnovnih škola od 1. do 8. razreda. Za učenike od 1. do 4. razreda potrebno je terminologiju prilagoditi uzrastu.

Polaznici će nakon edukacije:

- ▶ steći osobno iskustvo rada u vrtu
- ▶ steći osobno iskustvo rada s biljkama i zemljom
- ▶ moći uzgojiti svoje biljke za vrt
- ▶ razviti vještine brige za biljke
- ▶ usvojiti osnovne principe brige za okoliš (empatija, strpljenje, briga za druge).

TRAJANJE, MJESTO ODRŽAVANJA I VODITELJI RADIONICE

Radionica traje jedan školski sat, odnosno 45 minuta. Mjesto održavanja su vrt ili dvorište osnovnih škola.

Voditelj radionice je Mile Drača – voditelj odjela ekologije i zaštite okoliša udruge O.A.ZA i asistentica Jasmina Roca.

METODE, NAČIN RADA I POTREBAN MATERIJAL

Interaktivni rad, rad s rukama pri sadnji, radionica, individualni i grupni rad.

„Osnivanje školskog vrta“

INSPIRATIVNI KUTAK ZA EDUKATORE I EDUKACIJSKI PLAN

Osnovni materijali koji su potrebni su biljke, vrtni alat, supstrat, male posude za sadnju.

Vrtlarenje je od davnina bila aktivnost koja je omogućavala prehranu ljudi, suradnju generacija, povezivanje s prirodom. Naš odnos s prirodom zagubio se u silnom tehnološkom napretku. Upravo je to veliki korak – da se uz vrtlarenje vraćamo našim izvornim korijenima života u skladu s prirodom i njezinim procesima. Vrtlarenje kao aktivnost poznato je od davnina, posebno jer ima velik učinak na život čovjeka. Rad u vrtu utječe na fizički, mentalni i duhovni aspekt osobe. Radom u vrtu pokrećemo tijelo i mišiće što značajno utječe na pokretljivost zglobova, rad probavnog sustava, kardiovaskularni sustav, limfnu drenažu itd. Pored toga uglavnom smo na svježem zraku, okruženi zelenilom. Vrtlarenje pomaže održavanju tijela zdravim, pokretnim i vitalnim. Mentalni aspekt razvija se radom u opuštenom

ambijentu, okruženi zelenilom koje povoljno utječe na rad živčanog sustava. Rad u vrtu smiruje rad živčanog sustava, potiče kreativnost te pomaže razvoju inteligencije.

Vrt postaje mjesto relaksacije, razvijanja divnih odnosa s članovima obitelji i prijateljima, mjesto gdje nastaje kreacija. Radom u vrtu razvijamo jako važne odlike vezane za život čovjeka. Kada posijemo biljke u vrtu, čekamo neko vrijeme da se iz malog sjemena dogodi čarolija te se razviju prvi listići. Taj proces nekada traje i nekoliko mjeseci, a mi učimo strpljenju dok čekamo prve listiće. Kada izraste mlada biljka, treba joj određena briga, dovoljno vode, svjetla i prihrane. Tu učimo kako se brinuti za druge na nesebičan način. Kada biljka malo poraste, često se razviju pojedine bolesti. Tu učimo kako štititi druge, a da što manje povrijedimo ostale članove društva ili u ovom slučaju vrta. Tako uživamo u šarenim cvjetovima

i očekujemo plodove, međutim naša biljka može biti uništena pod utjecajem izazovnih vremenskih prilika koje nisu pod našom kontrolom. Tada učimo prihvatiti viši autoritet te da nismo mi ti koji gospodarimo prirodom. Također učimo strpljenju jer kažemo „Ok, idemo ponovno“. Zamislite da svako naše dijete odrasta okruženo ovim vrijednostima te da se odgoj i obrazovanje svede na pripremu osobe na realni život.

PRIPREMA	
Nabaviti potreban materijal u dovoljnim količinama, ovisno o veličini razreda.	
PREDSTAVLJANJE EDUKATORA	5 min
Uvodni pozdrav i dobrodošlica <ul style="list-style-type: none">▪ kratko predstavljanje edukatora▪ kratko predstavljanje radionice	
UVODNA AKTIVNOST	10 min
<p>Prvo je potrebno napraviti premještanje učenika u razredu da se ne drže u grupicama kao u svakodnevnim aktivnostima.</p> <p>Učenike za početak malo zainteresirati i razgibati uz neku od kratkih vježbica (čučnjevi, trčanje i sl.).</p> <p>Pokrenuti razgovor među učenicima u obliku pitanja. Pitanja postavljati jedno iza drugog s tim da se da dovoljno prostora učenicima da se izraze.</p> <ol style="list-style-type: none">1. pitanje: Što su biljke i što im je potrebno za rast?2. pitanje: Kako biljke utječu na naš život?3. pitanje: Bavi li se netko već vrtlarenjem? <p>Uvijek je važno koristiti sve potrebne elemente da bi učenici lakše razumjeli sadržaj. Ako pričamo o biljkama, dovodimo grupu do neke biljke da vide konkretno o čemu se priča.</p> <p>Nakon razgovora s učenicima potrebno ih je pripremiti za rad.</p>	

PRIPREMA ZA SADNJU	10 min
<p>Učenicima objasniti sljedeću vježbu: Potrebno je da se podijele u manje grupe. U grupama učenici trebaju napraviti brzi igrokaz kojim će prikazati što je sve potrebno da bi biljke uspješno rasle. Napomenuti učenicima da za pripremu imaju 5 minuta. Potom igrokazom trebaju prikazati koji su sve elementi važni za rast biljaka.</p>	
PROVOĐENJE SADNJE	15 min
<p>Učenike podijeliti u 5 grupa. Primjerice ako je u razredu 20 učenika, to je 4 učenika u svakoj grupi. Svaka grupa dobije sljedeću opremu:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ 4 komada alata▪ sadnice biljaka ili sjeme▪ supstrat. <p>Učenicima detaljno objasniti što se i kako radi:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ kako se radi alatom? – pokazati primjerom▪ kako se presađuje biljka? – pokazati na jednoj biljci▪ kako se sije sjeme? – pokazati s jednim sisanjem▪ kako se stavlja supstrat u posudicu?▪ kako se zalijeva biljka? <p>Nakon odrađene pripreme učenici samostalno sade ili siju biljke. Svakako pomažemo učenicima ako im je potrebna pomoć. Nakon što su učenici posadili biljke svakoj biljci daju ime. Kada su biljkama dali ime, kaže im se da svoju biljku zamijene s nekim iz grupe. Tako im objasnimo da su suradnja i rad s drugima od velike važnosti za zajednicu. Sve biljke ostaju u razredu i učenici vode bilješke o tome što se događa s njima.</p> <p>Nakon što su sve biljke posađene ili sjeme posijano napravimo još jedno ponavljanje što je potrebno da biljka raste te kako se brinuti za istu.</p>	
SAŽETAK I EVALUACIJA	5 min
<p>Kratko s učenicima prodiskutiramo kakav utjecaj naše djelovanje ima na okoliš. Usmena evaluacija (pitamo učenike što im se najviše sviđelo i ima li nešto što im se uopće nije sviđelo).</p>	

Igre za energiju i povezivanje

ABECEDA IMENA

Učenici sjedaju u krug i izgovaraju redom svoja imena. Nakon toga voditelj pokazuje na mjesto u krugu gdje abeceda počinje i grupa ima zadatak rasporediti se u krug abecednim redom, bez riječi. Zatim se provjerava rezultat još jednim izgovaranjem imena u krug, počevši od mjesta koje je voditelj odredio kao početak abecede. Ispravljaju se greške u abecedi krugom izgovaranja imena sve dok se abeceda ne posloži kako treba.

Abeceda imena idealna je za razbijanje postojećeg rasporeda sjedenja i pomaže voditelju i učenicima da brzo i lako zapamte imena.

KRATKI KRUG

Ako nismo zapamtili imena, kratko ustanemo u krug sa zadatkom da naglas kažemo svoje ime, zatim pridjev koji počinje na isto prvo slovo, a na kraju kratki pokret. Krug započinje voditelj svojim primjerom: Ivana, izvrsna, *pucketanje prstima*. Krug se nastavlja u smjeru koji pokaže voditelj, a svaki učenik mora prvo ponoviti ime, pridjev i pokret svih prije njega, po redu kako ide krug, a zatim tomu dodati svoje ime, pridjev i pokret. Krug završava kada red ponovno dođe na voditelja koji mora ponoviti ime, pridjev i pokret svih u krugu.

SVE MOJE GRUPE

Učenici se predstavljaju grupi tako da navode skupine kojima pripadaju ili s kojima se mogu identificirati. Primjer daje voditelj: Moje je ime Ivana, žena sam, učiteljica, rukometašica, majka, imam psa i volim čitati knjige. Voditelj poziva učenike da ispričaju grupi kojim skupinama pripadaju.

Nakon što svi predstave skupine kojima pripadaju, voditelj može otvoriti raspravu:

- Postoje li skupine kojima pripadate, a za koje niste bili sigurni da ih želite spomenuti ili ih niste spomenuli? Zašto?
- Koje još skupine neki od nas možda ne bi rado spomenuli u krugu nepoznatih ljudi?

Voditelj nakon rasprave razjašnjava cilj vježbe – ponekad pripadamo skupinama koje nisu odmah vidljive, a nažalost često su predmet diskriminacije, poput nacionalnosti, vjere ili seksualne orijentacije. Kako bismo mogli uspješno raditi kao grupa, nije dovoljno da samo zapamtimo imena drugih, već i da radimo na vlastitim predrasudama jer je pripadanje različitim skupinama prednost koja jača grupu i unapređuje grupni rad.

CRTEŽ NA LEĐIMA

Pozivaju se tri dobrovoljca i svakomu se daje A4 papir i olovka. Tri dobrovoljca stanu u red, tako da prvi stane pred zid, okrenut zidu i položi papir na zid pred sobom. Drugi stane iza leđa prvog učenika i položi papir na njegova leđa. Treći stane iza drugog učenika i položi papir na njegova leđa. Vježba počinje tako da treći učenik, onaj zadnji u redu, zamisli jednostavan crtež koji se može nacrtati u najviše 10 poteza. Počinje crtati taj crtež na papiru koji je položen na leđa drugog učenika, ali tako da napravi samo jedan potez i pričeka dok drugi učenik ne ponovi taj potez na leđima prvog učenika, a prvi učenik ne ponovi taj isti potez na zidu. Zatim treći učenik radi drugi potez crteža. Tim obrascem, potez po potez, treći učenik završava crtež te tri učenika uspoređuju crteže pred grupom. Vježba, pored zagrijavanja i malo smijeha, ukazuje na važnost dobre komunikacije.

Ako se grupi sviđa vježba, učenici se nakon vježbe dobrovoljaca mogu podijeliti u grupe po tri učenika i istovremeno proći vježbu.

POGODI ŠIFRU

Učenici sjede na okupu i traži se dobrovoljac koji će izaći iz prostorije. Ostali se u njegovoj odsutnosti dogovaraju koju će šifru (riječ ili pokret) koristiti kad se vrati. Dobrovoljac se vraća u grupu i svakom učeniku smije postaviti pitanje na koje on odgovara tako da u odgovoru upotrijebi zadanu šifru. Naravno, to ne bi trebala biti pitanja koja traže da/ne odgovore, a ako je šifra riječ, može se iskoristiti ju u različitim oblicima. Učenici mogu na pitanja odgovarati naširoko, s više rečenica. Ako dobrovoljac pogodi šifru, bira tko idući pogađa, a ako ne pogodi, on pogađa iduću šifru.

ZAJEDNIČKA SKULPTURA

Učenici sjede u polukrugu te se poziva dobrovoljac koji izlazi pred ostale učenike. Dobrovoljac mora zauzeti neki položaj i zadržati ga do kraja igre. Nakon što dobrovoljac zauzme položaj, proziva idućeg učenika imenom i zadaje mu položaj koji on mora zauzeti i zadržati do kraja igre. Prozvani učenik po istom obrascu proziva idućeg i zadaje mu položaj. Daljnjim prozivanjem formira se zajednička skulptura sve dok i zadnji učenik ne zauzme zadani položaj. Tek tada svi mogu izaći iz zadanog položaja, no naravno, tek nakon što voditelj fotografira skulpturu.

Literatura

U IZRADI PRILOGA KORIŠTENI SU MATERIJALI IZ SLJEDEĆIH IZVORA:

- Borić, I., Androić, S., Sauha, I., Lušić Radošević, S., Dupan, S., Živković, D., Pribičević Gelb, D., Drača, M., Prgić Znika, J., Janković, V. i Požgaj, J. (2020): *Kurikulum o školskom volontiranju*. Zagreb, stručna radna skupina
- Bunčić Napan, K., Ivković, Đ., Janković, J., Penava Pejčinović, A. (1998): *Igrom do sebe – 102 igre za rad u grupi*. Zagreb: Alinea
- Kamenko Mayer, J., Šehić Relić, L., Kovačević, M., Fabac, T., Hauser, M., Matković, A., Tešija, T. (2019): *Generacija za V – Zašto i kako organizirati volonterske programe u ustanovama odgoja i obrazovanja?*. Osijek: Volonterski centar Osijek
- Prgić Znika, J., Kordić, I., Jeđud Borić, I. (2015): *Menadžment volontera – priručnik za vođenje volontera i volonterskih programa*. Zagreb: Volonterski centar Zagreb
- Prgić Znika, J., Kordić, I., Medlobi, M. (2019): *Vodič kroz volonterski svijet*. Zagreb: Volonterski centar Zagreb
- Rosenberg, M (2006): *Nenasilna komunikacija: jezik života*. Osijek: Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek
- Šehić Relić, L., Kamenko, J., Kovačević, M., Prgić Znika, J., Pavelić Šprajc, I. i Forčić, G. (2014): *Generacija za V – priručnik o volontiranju za srednjoškolce*. Zagreb: Volonterski centar Zagreb
- Šalaj, B. i sur. (2013): *Znam, razmišljam, sudjelujem*. Zagreb: Centar za mirovne studije
- Tešija, T. (2015): *Volonterkovi savjeti: volonterska početnica za učenike osnovnih škola*. Split: Udruga „MI“ Split
- Uzelac, M. (1999): *Za Damire i Nemire*. Zagreb: Mali korak
- Uzelac, M. (2008): *Za Svemire*. Zagreb: Mali korak

**“Ciljajte na
Mjesec -
čak i ako
promašite,
završit
ćete među
zvijezdama.”**

Les Brown

